

Metropolialue ja Uudenmaan itsehallintoalue

Metropolialueen erityisyys

Metropolialueen merkitys on koko Suomen kilpailukykykehityksen näkökulmasta keskeinen. Suurista kaupunkiseuduista kasvu tulee keskittymään erityisesti metropolialueelle ja edellyttää merkittävää asunto-, liikenne- ja liikkumispolitiikan muutosta. Ytimessä ovat MAL-asiat, kilpailukyky politiikka sekä segregaaation hoitaminen (ml. maahanmuutto).

Alueen erityisyydestä sekä haasteista eli metropolispesifeistä kysymyksistä alueen kunnilla ja muilla toimijoilla sekä valtion toimijoilla on suhteellisen kattava yhtenäinen käsitys. Sen sijaan selvitystyön (Tarasti) aikana tehdyn kyselyn mukaan toimijoiden käsitykset vaihtelevat sen suhteen, miten haasteet tulisi ratkaista ja mahdolliset yhteiset tehtävät organisoida.

Osana itsehallintouudistusta tulee kaikissa tapauksissa uudistaa suunnittelu- ja toimeenpanovälineet, joilla metropolialueen edellä esitettyjä kysymyksiä ratkaistaan.

Mahdolliset vaihtoehdot

Mielestämme metropolikysymyksen ratkaisemisessa on lähinnä kolme vaihtoehtoa:

1. Metropolialue omana itsehallintoalueena

Muodostetaan metropolialueesta oma itsehallintoalue, jolle säädettäisiin muista itsehallintoalueista poikkeava toimivalta ottaen huomioon metropolialueen erityiset haasteet. Sote –asioiden lisäksi tämä vaihtoehto antaisi parhaimmat edellytykset ratkaista yhdyskuntarakenteeseen, asuntopolitiikkaan ja liikkumiseen, erityisesti joukkoliikenteeseen sekä alueelliseen ja sosiaaliseen eriarvoistumiseen liittyvät haasteet. Muusta Suomesta poikkeavaa toimivaltaa on metropolialueella harjoitettu alkaen 1970-luvulta ja YTV-alueen perustamisesta.

Aluerajaus on luontevinta tehdä metropolialueen ydinalueella, joka on 10 kuntaa eli nykyinen HSL-alue sekä Tuusula + Nurmijärvi + Järvenpää. Tämä vaihtoehto on toiminnallisesti perusteltu. Vaihtoehtoa esitettiin virkamiesvalmistelun pohjalta metropolilainsäädäntöä tehtäessä, jolloin ongelmaksi muodostui joukkoliikenteen rahoitus. Siksi voi olla perusteltua rajata metropolialueen erityiskysymysten käsittely nykyisten HSL:n jäsenkuntien alueelle. Aluerajaus voitaisiin myöhemmin muuttaa, mikäli HSL-alue laajenisi.

2. Erillinen toimielin Uudenmaan itsehallintoalueen sisällä

Mikäli Uusimaa olisi yksi itsehallintoalue, perustettaisiin metropolispesifisten kysymysten hoitamista varten itsehallintoalueen sisälle erillinen metropoliasioista vastaava toimielin, jolla olisi näissä kysymyksissä itsenäinen toimivalta suhteessa muuhun itsehallintoalueeseen. Tehtävärajauksia tulee selvittää tarkemmin jatkovalmistelun yhteydessä. Lähtökohtana voidaan kuitenkin pitää metropolihallintolain valmistelussa esillä olleita tehtäviä. Aluerajaus olisi sama kuin edellisessä vaihtoehdossa.

3. Sopimusmenettely

Sopimusmenettely (esim. MAL –sopimukset) valtion ja kuntien sekä itsehallintoalueiden välillä on tarpeellinen kaikissa isoja kaupunkiseutuja ja metropolialuetta koskevissa vaihtoehdoissa. Yksinään se ei kuitenkaan ratkaise isojen kaupunkiseutujen ja metropolialueen tarpeita. Sopimusmenettelyn uudistaminen ja sen suhde valittavaan itsehallintoratkaisuun edellyttää jatkovalmistelua.